

Asia: VN/16660/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä

Tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutokset

Onko ehdotuksella vaikutuksia, joita ei ole vielä tunnistettu, erityisesti lakien soveltamisalassa oleviin organisaatioihin? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Ehdotuksessa ja direktiivissä ei velvoiteta rajapintojen, jotka olisivat nimenomaan avoimia, käyttöön. Mitä mieltä olette väitteestä, että viranomaiset oman harkintansa mukaan käyttäisivät avoimia rajapintoja joka tapauksessa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista?

-

Onko ehdotettujen muutosten johdosta tarpeen muuttaa myös jotain erityislainsäädäntöä, jota ei esitysluonnoksessa ole tunnistettu?

-

Laki eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Millaisiin yrityksiin toimialallanne tai alueellanne ehdotettu laki tulisi sovellettavaksi?

-

Tunnistatteko julkisia yrityksiä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on sen kanssa ristiriidassa?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä antamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja uudelleenkäytettäväksi?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä julkaisemaan tai julkistamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja, mutta jonka tosiasiallisena tarkoituksena tai vaikutuksena on tietojen uudelleenkäyttö kaupallisiin tai muihin tarkoituksiin?

-

Onko ehdotetun lain soveltamisalassa oleviin yrityksiin tai muihin toimijoihin sellaisia vaikutuksia, joita ei ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko asiakirjojen uudelleenkäytön salliminen ominaista tai olennaista jonkin ehdotetun lain soveltamisalassa olevan julkisen yrityksen liiketoiminnalle?

-

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Onko ehdotuksella vaikutuksia tutkimusaineistoja tuottaviin tai julkaiseviin tahoihin, joita ei vielä ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko olemassa riskiä siitä, että tutkimusaineistoja ei enää asetettaisi julkisesti saataville sen vuoksi, että ehdotettu laki tulisi niihin julkaisun johdosta sovellettavaksi?

-

Missä laajuudessa tutkimusaineistojen maksutonta saatavuutta edellytetään jo nykyään osana julkista tutkimusrahoitusta?

-

Tunnistatteko tutkimusaineistoja, niiden tuottamista tai hyödyntämistä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on ehdotetun sääntelyn kanssa ristiriidassa?

-

Arvokkaat tietoaineistot

Onko toimialallanne tai toiminnassanne tunnistettu tietoaineistoja, jotka mahdollisesti tai todennäköisesti tultaisiin komission toimesta säätämään arvokkaiksi tietoaineistoiksi?

-

Onko toimialallanne tai toiminnassanne varauduttu arvokkaiden tietoaineistojen sääntelystä johtuviin vaikutuksiin? Miten kuvailisitte vaikutuksia ja niihin varautumista? Antakaa mahdollisuuksien mukaan myös euro- tai lukumääräarvioita.

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta ja ehdotetun sääntelyn vaikutuksista kokonaisuudessaan.

Älykkään liikenteen verkosto ITS Finland toimii digitaalisen liikenteen ja kuljetuksen kehittämisen yhteistyöfoorumina. ITS Finland on voittoa tavoittelematon asiantuntijaverkosto, johon kuuluu yli 100 jäsenorganisaatiota, joissa työskentelee yli 30 000 työntekijää. Yhdistyksen tavoitteena on edistää liikenteen digitalisaation ja liikenteen uusien palvelujen kehittämistä ja skaalautumista. Tässä työssä kaikki dataan liittyvät ratkaisut ovat erittäin tärkeässä roolissa. ITS Finland ry kiittää mahdollisuudesta lausua avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Avoimen datan direktiivin missiona on avata julkisen sektorin hallussa oleva data käytettäväksi kaupallisiin ja muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin. Tiedonhallintalakea ehdotetaan muutettavaksi siten, että arvokkaat tietoaaineistot sekä tiheästi tai reaaliaikaisesti päivittyvät tiedot (dynaaminen data) olisivat saatavilla teknisten rajapintojen kautta tai tarvittaessa useana kerralla ladattavana tiedostona. Julkisuuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tiheästi tai reaaliaikaisesti päivittyvän tiedon olisi oltava saatavissa sähköisessä muodossa. Lisäksi julkisuuslaissa säädettäisiin, että arvokkaiden tietoaaineistojen on oltava saatavilla maksutta.

Liikennealalla avoimen datan hyödyntäminen osana palvelukehitystä on jo vakiintunutta toimintaa ja julkiset toimijat ovat olleet aktiivisesti edistämässä datan avaamista. Liikennesektorilla datan avaamista on edistänyt mm. liikennepalvelulaki, joka jo nykyisellään velvoittaa markkinatoimijat avaamaan olennaiset tiedot koneluettavassa muodossa avoimen rajapinnan kautta eli ehdotettu laki ei olennaisesti muuta nykytilannetta. Sen sijaan datatalouden näkökulmasta mielenkiintoisimmat mahdollisuudet ja ns. disruptiiviset palvelut löytyvät kuitenkin usein erilaisista sektorirajat ylittävistä integraatioista, joita esitysluonnos toivottavasti edistää. Liikenteen digitalisoituminen ja datapohjaisen palveluliiketoiminnan kehitys on tiiviisti yhteydessä muiden yhteiskunnan sektoreiden kehityskuluihin. Liikenteen, energian, asumisen ja rakentamisen digitaalisten rajapintojen ja avoimen datan avulla kyetään toimialojen synergioita hyödyntämään aiempaa tehokkaammin. Erityisen suurta potentiaalia näemme dynaamisen datan avaamisessa, joka avaa uusia mahdollisuuksia reaaliaikataloudelle. Parhaimmillaan avoimen datan direktiivin toimeenpano avaa ovia uusille innovatiivisille liiketoimintamalleille.

Suomessa digitalisaatioon perustuvien palvelujen osuus BKT:sta on keskitasoa suurempi ja Suomessa on tutkimusten mukaan useimpiin muihin EU-maihin verrattuna paremmat digitaaliset perustaidot sekä parempi digitaalinen infrastruktuuri. Vuonna 2018 EU:n datatalouden arvo oli 377 mrd euroa eli 2,6 % bruttokansantuotteesta. 2020 mennessä lukeman arvioidaan nousevat 477 mrd euroa kun 2025 puhutaan jo yli 1050 mrd euroa eli yli 6 % EU:n bruttokansantuotteesta. Eli toimet, joilla voidaan parantaa eurooppalaista datataloutta, ovat todennäköisesti Suomessa nopeimmin käyttöönotettavissa ja hyödyttävät siten myös Suomen taloutta.

Kokonaisuutena lainsäädäntöesityksen tavoitteet ovat erittäin kannatettavia. Avaamalla omia tietovarantojaan ja rajapintojaan julkiset toimijat voivat tehostaa sekä omaa toimintaansa että edistää uusien innovatiivisten digitaalisten palveluiden kehittymistä ja käyttöä. On kuitenkin hyvä huomata, että direktiivi on luonteeltaan minimiharmonisointia eli se asettaa vähimmäistason julkisen sektorin ja julkisten yritysten hallussa olevan tiedon sekä tutkimusaineistojen uudelleenkäytölle. Edelläkävijäaseman säilyttäminen vaatii kuitenkin jatkuvaa kehittymistä ja panostuksia, joita lainsäädännöllä edesautetaan. Kansallinen kilpailukyky on aina suhteellista eli vähimmäistasoa vastaavalla tiedon avaamisella ei yleensä voida parantaa suhteellista kilpailukykyä. Tämän vuoksi datan ja rajapintojen avaamista tulisi tarkastella kansallisen kilpailukyvyn ja erityisesti yritysten kilpailukyvyn näkökulmista. Eli vähimmäistason rinnalla olisi tärkeää tarkastella mitä tässä yhteydessä tarkoittaisi julkisen datan maksimaalinen avaaminen.

Forsblom Marko
ITS Finland ry